

Таким чином, оцінювання навчальних досягнень студентів щодо засвоєння фахових дисциплін й зокрема хорového диригування в рамках кредитно-модульної системи мають специфічні особливості, що ґрунтуються на його унікальності як мистецтва й навчального предмета.

Механізмом, що забезпечує якісну підготовку педагога-музиканта у відповідності до вимог сьогодення, є особистісно зорієнтована технологія формування його фахових компетенцій, яка дозволяє вибудовувати індивідуальну траєкторію професійного зростання студента при одночасному зберіганні основних традицій організації професійної підготовки з фаху.

Результати поточного контролю щодо оцінювання навчальних досягнень студента свідчать про успішність його професійного зростання у відповідності до індивідуальної траєкторії навчання, про системність у вирішенні завдань вивчення курсу та послідовність їхнього осягнення в дидактичному процесі, про загальну ступінь засвоєння фахової дисципліни студентом. Разом з тим, враховуючи творчий характер виконавських дисциплін й зокрема, предмету «Хорове диригування», основною формою підсумкового контролю ми вважаємо концертне виконання програмних творів на заліках та екзаменах, що має вирішальне значення в оцінюванні навчальних досягнень майбутнього педагога-музиканта.

Література

1. *Bologna-Reform und soziale Fragen*: Nationale Bologna Tagung vom 13. Februar 2003 an der Universität Freiburg.
2. *Машиныйн А.А.* Теоретико-методические основы формирования у будущего учителя умения проектировать персональные технологии обучения: Автореферат дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 – М., 2001.
3. *Maslow A.N.* Motivation and personality. N.Y. 1954.
4. *Данюшенков В.С., Коршунова О.В.* Технология уровнево-стилевой дифференциации в рамках модульного обучения // Педагогика - №2, 2011.

УДК 371.134:78.071.4

Горобець Т.В.

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ З МУЗИКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

В статье рассматриваются во взаимодействии пять основных компонентов структурно-содержательной модели организации педагогической практики по музыке, которая позволяет оптимизировать современный процесс получения профессиональных знаний, будущих музыкальных руководителей дошкольных учебных заведений и учителей музыки общеобразовательных школ.

Ключевые слова: *структурно-содержательная модель, педагогическая практика, учебный план, нормативная база.*

Дослідженням практичної підготовки майбутніх вчителів музики займалися Л. Арчажникова, А. Болгарський, Т. Бодрова, І. Боднарук, О. Бурлі, В. Бриліна, Л. Булатова, С. Гладка, Ж. Дебела, Т. Єременко, Л. Ісаєва, З. Квасниця, Г. Кожевников, Л. Масол, Л. Матвєєва, І. Найдьонов, І. Печерська, І. П'ятницька-Позднякова, А. Сидоренко, Г. Яковлева, які в своїх роботах під різними кутами зору висвітлювали різні питання організації педагогічної практики у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. Що стосується навчальних закладів I-II рівнів акредитації (коледжів та училищ), то необхідно зауважити: сучасними дослідниками це питання майже не вивчалось. Саме тому у цій статті пропонується розроблена автором структурно-змістова модель організації педагогічної практики з музики студентів педагогічного коледжу (училища).

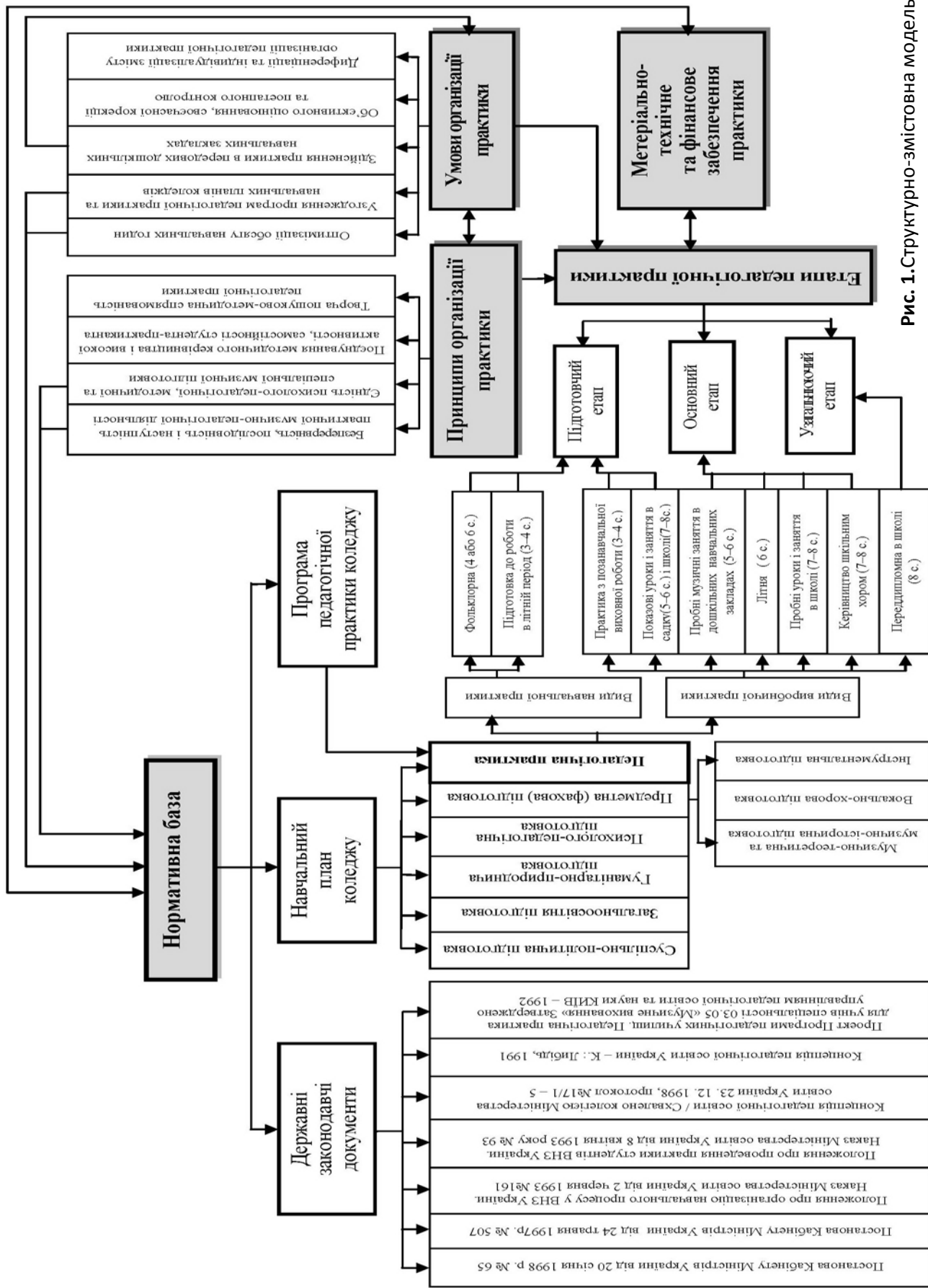

Рис. 1. Структурно-змістовна модель організації педагогічної практики з музики студентів педагогічного коледжу

Під поняттям *«наукова модель»* розуміється «уявна чи матеріально реалізована система, яка адекватно відображає предмет дослідження і здатна замінити його так, що вивчення моделі сприяє отриманню нової інформації про цей предмет» [3, с. 11].

Запропонована нами модель містить п'ять структурних компонентів, а саме: *нормативну базу педагогічної практики (А), принципи організації педагогічної практики студентів з музики (В), умови ефективної організації педагогічної практики з музики в дошкільних навчальних закладах і загальноосвітніх школах (С), етапи педагогічної практики (Д), матеріально-технічне та фінансове забезпечення педагогічної практики (Е)* (рис. 1).

Щодо *першого компоненту – нормативної бази (А)*, то слід зазначити, що сюди входять державні законодавчі документи, зокрема, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти України, концепції педагогічної освіти України тощо [5, 6, 7, 8]. Окрім того, основу нормативної бази складають навчальні плани та програми педагогічної практики коледжів (училищ).

З'ясовуючи питання організації педагогічної практики, ми вивчали її стан у декількох педагогічних коледжах (Луцькому, Мукачівському, Уманському, Коломийському), Білгород-Дністровському училищі Південноукраїнського державного педагогічного університету, Хмельницькій педагогічній академії (І рівень акредитації «Молодший спеціаліст») спеціальності «Музичне виховання». Слід наголосити, що йдеться передусім про зміст навчальних планів і програм педагогічної практики навчальних закладів саме мистецького спрямування. Нами проаналізовано кількісний показник і визначено терміни проходження майбутніми вчителями музики та музичними керівниками всіх видів педагогічної практики, вивчено організаційні підходи до кожного її виду, тобто проведено оцінювання організації і перебігу педагогічної практики.

Відповідно до вимог та пропозицій державної документації, педагогічна практика студентів у більшості педагогічних коледжів включає такі види: практика з позанавчальної виховної роботи (практика у ролі помічника вихователя і музичного керівника, помічника класного керівника та вчителя музики), фольклорна, пробні та показові заняття в дошкільних закладах, літня педагогічна практика, пробні та показові уроки в школі, керівництво шкільним хором, переддипломна педагогічна практика. Зазначимо, що в навчальних планах і програмах педагогічної практики училищ і коледжів розглядаються різні види практики, але існують розбіжності у їх назвах.

У деяких коледжах та училищах (Білгород-Дністровському, Хмельницькому, Уманському, Коломийському) практика розподіляється на два основні види – навчальну та виробничу, а в Луцькому та Мукачівському – на навчальну та педагогічну практику. На нашу думку, доцільним є поділ педагогічної практики на навчальну та виробничу. Саме при поєднанні навчальної та виробничої практики виникає повноцінна педагогічна практика (навчально-виробнича). Тому необхідно відкоригувати програми педагогічної практики та навчальні плани коледжів і училищ таким чином, щоб у них був чіткий розподіл педагогічної практики на два головні види (навчальну та виробничу); навчальна практика мала в усіх навчальних закладах *однаковий*, конкретно визначений якісний та кількісний зміст (назви підвидів цього виду практики, змістове їх наповнення, виділено конкретні семестри на цей вид практики та визначена кількість тижнів і годин тощо); було визначено допустимі кількісні розбіжності в показниках годин, рекомендованих на всі види педагогічної практики, що вплине і на загальну кількість годин, відведених на практику у вищезазначених документах.

До *II компонента (Б) структурно-змістової моделі* організації педагогічної практики з музики студентів коледжу ми відносимо такі головні *принципи*, як: безперервність, послідовність і наступність практичної музично-педагогічної діяльності [4, с. 14]; єдність психолого-педагогічної, методичної та спеціальної музичної підготовки [2]; поєднання методичного керівництва і високої активності, самостійності студента-практиканта [4, с. 17]; творча пошуково-методична спрямованість педагогічної практики [1, с. 17].

Безперервний характер педагогічної практики проявляється у тому, що її завдання на кожному новому етапі витікають із попереднього і охоплюють усі її види, заплановані програмами педагогічної практики коледжу (училища). Послідовність і наступність практичної музично-педагогічної діяльності студентів педагогічного коледжу забезпечується неперервністю безпосередньої музично-виховної роботи з дошкільнятами та учнями різних вікових категорій (II–IV курси), послідовним й поступовим ускладненням завдань, змісту, форм і методів музично-педагогічної діяльності.

Творча пошуково-методична спрямованість педагогічної практики полягає в тому, що всі види практики студентів педагогічного коледжу з музики спрямовані на професійне вдосконалення та творчий розвиток особистісного потенціалу. Під час педагогічної практики пошукова діяльність студента спрямована на творчий саморозвиток і самовдосконалення та повинна ґрунтуватися на глибоких знаннях з методики.

До **III структурного компонента змістовно-структурної моделі (С)** ми відносимо наступні **умови ефективної організації педагогічної практики** з музики в дошкільних навчальних закладах і загальноосвітніх школах, а саме: здійснення оптимізації обсягу навчальних годин (відведених на всі види практики в дошкільних навчальних закладах і загальноосвітніх школах), загальної кількості годин (відведених на практику), кількості тижнів і годин на кожен вид практики тощо; узгодження програм педагогічної практики та навчальних планів коледжів щодо визначення якісного змісту практики (визначення назв видів і підвидів практики, їх змістового наповнення; конкретних семестрів їх проведення); здійснення практики лише в передових дошкільних навчальних закладах і школах з високопрофесійним учительським, виховательським колективами та відповідним матеріально-технічним забезпеченням; здійснення об'єктивного оцінювання, своєчасної корекції та поетапного контролю практичної підготовки майбутнього музичного керівника і вчителя музики.

IV структурний компонент запропонованої нами **моделі організації педагогічної практики (Д)** включає три **етапи**. **I етапом педагогічної практики є підготовчий** (елементом якого є теоретично-практична підготовка, що здійснюється завдяки поетапному засвоєнню комплексу циклів навчальних предметів і дисциплін, визначених навчальними планами педагогічних коледжів). Необхідно зазначити, що в цьому елементі структурного компоненту моделі підготовка студентів до різноманітних форм роботи здійснюється викладачами педагогіки та психології, окремих методик, циклових комісій спеціальних музичних дисциплін. Що стосується безпосередньої підготовки до проведення тих видів практики, які ми зарахували до цього етапу, то тут активну участь беруть заступник директора з виробничого навчання коледжу (училища), викладач-методист, вихователі та музичні керівники дитячих садків та класні керівники і вчителі музики шкіл.

Відтак, до **підготовчого етапу педагогічної практики** ми зараховуємо такі види педагогічної практики: навчально-установчий («Підготовка до роботи в літній період»); навчально-дослідницький («Фольклорна»); споглядально-виробничий («Показові уроки і заняття в школі та дошкільних закладах»); психолого-педагогічний вид виробничої практики («Практика з позанавчальної виховної роботи»).

Отже, під час підготовчого етапу педагогічної практики особами, задіяними в організаційному процесі, здійснюються такі види діяльності:

1) ознайомлення з програмами навчальних курсів, необхідних для проходження конкретних видів педагогічної практики даного етапу та підготовка і проведення засідань наукових гуртків і семінарів з тематики професійно-практичної діяльності;

2) знайомство студентів-практикантів із адміністрацією, музичними керівниками та вчителями музики, дошкільнятами та школярами конкретних навчальних закладів (відповідно до виду практики);

3) закріплення за групами та класами (відповідно до розкладів музичних занять в садках, уроків музики в школах) та визначення днів тижня, відведених для педагогічної практики в коледжі (училищі);

4) ознайомлення студентів-практикантів із системою навчально-виховної роботи та матеріально-технічною базою дошкільних навчальних закладів або загальноосвітніх шкіл (відповідно до виду практики);

5) узгодження графіків роботи з музичними керівниками та вчителями музики (відповідно до виду практики) в присутності викладачів-методистів;

6) підготовка дидактичних матеріалів для проведення музичних занять та уроків музики;

7) розробка індивідуального плану роботи студента на весь час практики (перспективного, що передбачає всі види роботи студента в садку та школі), планів оперативних – проведення музичних занять та уроків музики (поурочні плани) і плани проведення окремих навчально-виховних заходів (бесід, доповідей, екскурсій).

II етапом педагогічної практики є основний (виробничий). Сюди ми зараховуємо такі її види, як: «Пробні музичні заняття в дошкільних навчальних закладах», «Літню практику», «Пробні уроки і заняття в школі» та «Керівництво шкільним хором, ансамблем, оркестром».

На основі ретельного опрацювання програм з педагогічної практики деяких коледжів і училищ України та особистих практичних досліджень у реальних умовах проведення практики в дошкільному навчальному закладі, нами з'ясовано, що педагогічна практика в садку постійно планується адміністрацією коледжів і училищ в один і той же день тижня. Група складається з трьох-п'яти студентів, які мають провести музичні заняття у трьох вікових групах дошкільнят. Кількість студентів у групі залежить від кількості молодших, середніх, старших груп дошкільного навчального закладу.

На нашу думку, для ефективності проходження практики бажано планувати роботу практикантів так, щоб кожен студент три тижні підряд проводив заняття в одній віковій групі з метою: тіснішого знайомства з дітьми конкретної групи; надання практиканту можливості побачити і проаналізувати наслідки своєї праці; спостереження змін у засвоєнні матеріалу, який заплановано; виявлення недоліків та досягнень у засвоєнні матеріалу; надання можливості пройти всі етапи слухання музики та вивчення пісні (розучування, повторення, художнього вдосконалення). Викладачі, які готують майбутніх практикантів на індивідуальних заняттях з фортепіано, народних інструментів, постановки голосу, диригування в коледжі (училищі) в обов'язковому порядку повинні *систематично* спостерігати разом із викладачем-методистом за практичним втіленням набутих знань і зростанням професійних навичок студента під час проходження педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах і загальноосвітніх школах. Ця думка не є новаторською, але, на жаль, у дійсності такої взаємодії на практиці майже не існує. Інколи зустрічаються поодинокі випадки подібної співпраці, але вони є разовими.

До **III узагальнюючого (заключного) етапу** ми відносимо *«Переддипломну практику»*, яка в школі є завершальним етапом практичної підготовки майбутнього вчителя музики і проводиться на випускному курсі. До неї допускаються студенти педагогічних училищ, які успішно виконали всі попередні види практики. До цього етапу зараховуємо такі *види діяльності*: проведення контрольних та залікових уроків музики; формування навичок проведення педагогічного експерименту або творчої пошукової роботи з метою зібрання матеріалу і його використання при підготовці курсової роботи; обговорення результатів педагогічної практики педагогом школи в присутності викладача-методиста коледжу та студентів-практикантів; оформлення звітної документації (згідно з вимогами); проведення підсумкової науково-методичної конференції, педагогічної ради коледжу за підсумками проходження педагогічної практики; захист практики [2, с. 30–32].

При формуванні вищезазначених видів діяльності ми спиралися на програми педагогічних коледжів, училищ, академій, нормативні державні документи, наукові дослідження А. Болгарського та Т. Бодрової [2].

Під час узагальнюючого етапу проводиться підсумкова науково-методична конференція за окремими спеціальностями, що включає виставку матеріалів педагогічної

практики (документацію, наочно-ілюстративні матеріали) і звіт про зміст та проведення практики, підведення підсумків.

У ході організації та проходження цього етапу адміністрацією коледжу, адміністрацією загальноосвітніх шкіл, викладачами-методистами, вчителями та класними керівниками шкіл здійснюються всі види діяльності, спрямовані на планування, надання інформації, керівництва, оцінювання, контролю та опіки над студентами-практикантами.

У структурним компонентом моделі є матеріально-технічне та фінансове забезпечення педагогічної практики (Е). Фінансування проведення педагогічної практики (оплата навчальних годин усім педагогам, задіяним у всіх видах практики й оплата педагогічних годин з усіх навчальних дисциплін, які забезпечують підготовку студентів-практикантів) контролюється адміністрацією коледжу (училища) та виконується бухгалтерією конкретного навчального закладу.

Матеріально-технічне та фінансове забезпечення – це структурний компонент, що взаємодіє з етапами (Д) педагогічної практики, її видами та умовами (С). Що стосується видів педагогічної практики, то ефективність їх здійснення конкретно залежить від якісного показника матеріально-технічного та фінансового забезпечення базових садків і шкіл.

Матеріально-технічне забезпечення підготовчого та основного (виробничого) етапів складається з: зали, мебльованої для проведення музичних занять в дошкільних навчальних закладах або кабінету музики в загальноосвітніх школах; хорового класу (або пристосованого для цього приміщення); музичних інструментів для проведення музичних занять та уроків музики; музичних інструментів, необхідних для роботи ансамблю, оркестру; технічних засобів навчання; наочного матеріалу; необхідної методичної літератури та нотного матеріалу; приладдя (інвентарь); приладдя (екранно-звукові – фонохрестоматія).

Отже, усі етапи проведення педагогічної практики забезпечено нормативною базою (А) (державною документацією щодо педагогічної практики, навчальними планами, програмами практики), матеріально-технічним і фінансовим забезпеченням (Е). До складу кожного етапу (Д) входять універсальні принципи (В) і умови (С) організації педагогічної практики. Усі визначені складові слугуватимуть дотриманню вимог щодо ефективності, оптимізації сучасного процесу отримання знань, професійної спрямованості майбутніх музичних керівників дошкільних навчальних закладів і вчителів музики загальноосвітніх шкіл. Запропонована модель може бути адаптована для організації педагогічної практики інших педагогічних напрямків (відповідно до обраного студентами професійного спрямування).

Література

1. **Белозерцев Е. П.** Подготовка учителя в условиях перестройки / Е.П. Белозерцев. – М.: Педагогика, 1989. – 208 с.
2. **Болгарський А. Г.** Педагогічна практика у загальноосвітніх навчальних закладах з предмету «Музика» / А. Г. Болгарський, Т. О. Бодрова: Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних університетів. — Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. — 130 с.
3. **Жосан О. Е.** Педагогічний експеримент : Навчально-методичний посібник / О. Е. Жосан. – Кіровоград : Видавництво Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, 2008. – 68 с.
4. **Найдьонов І. М.** Педагогічна практика студентів музично-педагогічних факультетів. Навчально-методичний посібник Видання третє, доповнене /І. М. Найдьонов, І. М. Бриліна, В. Л. Сидоренко. Київ: Освіта України, 2006 р. – 179 с.
5. **Постанова Кабінету Міністрів України** “Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) від 20 січня 1998 р. № 65 // Освіта України: Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – 375 – 381.
6. **Постанова Кабінету Міністрів України** “Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями” від 24 травня 1997р. № 507 // Ін

форм. зб. Мін-ва освіти України, 1997. – № 15-16. – С. 35 – 62.

7. *Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах.* Наказ Міністерства освіти України від 2 червня 1993 №161 // Освіта України: Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – С. 382 – 399.
8. *Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України,* наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року № 93 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94 від 20.12.94) // Інформ. зб. Міністерства освіти України. – 1993. - № 17 – 18. – С. 16 – 30.

УДК:378.013+780.7+786.2

Ван Бін

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ТЕХНІКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ

В статті розкриваються результати експериментального дослідження методики формування исполнительської техніки майбутнього вчителя музики в процесі фортепіанного навчання. Експериментальна методика проводилась по етапам з опорой на практикум «Самостоятельная работа над исполнительской техникой».

Ключевые слова: фортепіанна педагогіка, исполнительська підготовка вчителя музики, исполнительська техніка вчителя музики.

Методичні аспекти вдосконалення виконавської підготовки студентів складають неабиякий інтерес як для вчених-дослідників, так і для викладачів-практиків. Це підтверджується проблематикою, представленою у наукових дослідженнях таких авторів як Н.Гуральник (стильовий компонент виконавської підготовки); Г.Ципін (інтелектуальний компонент виконавства, музичне мислення); Л.Арчажнікова, Г.Падалка, О.Рудницька, В.Крицький, Г.Саїк (інтерпретація музики у процесі виконавства); психологічні основи фортепіанного виконавства, виконавська надійність, творча самостійність (Н.Рубан, Д.Юник, І.Бобакова, Л.Баланчевадзе та ін.), культурологічні та художні основи виконавства (Є.Прасолов, Ші Цзюнь-бо) та багато інших напрямів досліджень. Між тим багатofункціональність застосування фортепіанного виконавства в музично-педагогічному процесі школи вимагає розробки особливих засобів щодо його вдосконалення. Особливо важливим аспектом в цьому є проблема пошуку методичних засобів, що оптимізують розвиток виконавської техніки піаніста.

Як відомо, однією з основних складових піаністичного виконавського мистецтва є фортепіанна техніка. Досвід педагогів-піаністів минулого, виконавський досвід видатних майстрів фортепіанного мистецтва свідчать про постійну увагу до проблеми формування та розвитку технічних навичок як піаністів-початківців, так і виконавців «великої сцени».

Актуальність проблематики методичного забезпечення формування виконавської техніки майбутнього вчителя музики обумовлена існуючими суперечностями, між

- біфункціональністю виконавської техніки майбутнього вчителя музики та одноплановістю її розвитку в процесі навчання;
- необхідністю гармонійного поєднання технічного та художнього у виконавській техніці та орієнтацією на технічну складову в підготовці китайських студентів;
- індивідуально-рефлексивною основою виконавської техніки, що актуалізує проблему самостійної роботи над нею з позицій компетентнісного підходу та існуючими стереотипами в підходах до вибору методики її розвитку.

В експериментальному режимі було здійснено апробацію комплексної методики формування виконавської техніки майбутнього вчителя музики.

Спираючись на наукове обґрунтування структури виконавської техніки як феномену професійної підготовки майбутнього вчителя музики (Е.Абдуллін, Л.Баренбойм, А.Бірмак, С.Савшинський, Г.Ципін, О.Щолокова, Гао Цонжен, Лін Чженьган та ін.), ми даємо